

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
השנה השבע עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות הנשי מורחי באמריקה

בהר (תשי"ח)

כ"ה ל"ה - ל"ח. נשך

הערה: גליונות זה הוא המסכו של גליון בהר תשי"ז. עיון בו ועיון גם בעלון ההדרכה של בהר תשי"ז וצורך ענינם לגליונות

א. טאלה כלליה:

בעל כלי יקר קובע שהפסוקים הבאים בנביאים וכתובים דומים לפרשתנו ומספיקים לא רק בחכמה אלא גם בלשונם - בסגנון הדברים. ואלה הפסוקים:

יחזקאל י"ח י"ז.
תהלים ט"ו ה'.

הסבר מהי ההספעה הלשונית. פסוקינו על הפסוקים האלה?

ב. ל"ה וכי ימוך אחיך והחזקת בו גר וחוטב וחי עמך.

סם עולם על ויקרא

מצאנו בדיני תורה (1) גר סתם, גם (2) חוטב סתם, גם (3) גר חוטב, גם (4) גר וחוטב.

וסם "גר וחוטב" לו שלט הוראות.

(א) לפעמים הוי"ו הוא וי"ו לחלק, כאומר "גר או חוטב" ואז "גר" הוא = גר צדק, ו"חוטב" הוא = "גר חוטב"...

(ב) ולפעמים הוי"ו הוא וי"ו החבור והוא שם חאר אחד ואז לפעמים הוראתו הוא "גר חוטב" - כמו בלא וי"ו - כמו למטה, פסוק מ"ו, "וכי חשיג יד גר וחוטב עמך"...

(ג) ולפעמים הוראתו... לשון "גר" מארץ אחרת ודעתו להשתקע בארץ אשר בא שמה וגם אנשי הארץ אינם מחזיקים אותו כגר, כי אם מקבלים אותו כאחד החוטבים, כמו באברהם (בראשית כ"ג): "גר וחוטב אנכי עמכם" - ופרט רש"י: "גר מארץ אחרת ונתייבתי עמכם", "נתייבתי עמכם" - כי אנשי הארץ לא החזיקו אותו כגר, כי אם קבלוהו כאחד מהחוטבים, כמו שאמר (סם) "נטיא אלוקים אתה בחוכנו", לכן בצדק קרא עצמו "גר וחוטב", כי אע"פ שהוא גר מארץ אחרת, מכל מקום הוא גם כן חוטב בבחינת הארץ אשר נתייב עמו.

(1) באיזו מן ההוראות הנ"ל יט לפרט את "גר וחוטב" שבפסוקנו?

(2) מצא בפרשתנו דוגמא ל"גר וחוטב" בהוראה שניה?

(3) באיזו הוראה מסלש ההוראות הנ"ל יט לפרט את הכסויים, "כי גרים וחוטבים אחם עמדי" שבפ' כ"ג?

וע' דברי הימים א' כ"ט - י"ד - ט"ו

ג. ל"ו וחי אחיך עמך

רמב"ן וטעם "וחי אחיך עמך", שיחיה עמך והיא מצות עשה להחיותו, שממנה נצטוונו על פקוח נפש במצות עשה, ומכאן אמרו "וחי אחיך עמך" זו דרש בן פטורא: שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים, אם סוטה, הוא מגיע ליטוב. ואם שניהם סוטים, שניהם מתים. דרש בן פטורא: מוטב יסתו שניהם וימותו ולא יראה אחד במיתתו של חברו. עד שבא ר' עקיבא ולמד: "וחי אחיך עמך" - חייך קודמים לחיי חברך.

וחזר ואמר "וחי אחיך עמך" לחזק ולהזהיר. ומדרשו: אחדיר ליה רבית דלהיי עמך (ב"ב קי"ב) - צוה בהחזרת רבית קצוצה, כענין שאמר בגזל "והטיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה').

ואונקלוס עשה גר וחוטב וחי עמך - הכל מן המצוה: ידור ויתחב ויחי עמך. אבל רבוחינו בגמרא: והחזקת בו ובגר וחוטב וחי כל אחד מהם עמך.

ענין בסנים המהלכין בדרך ודרש בן פטורא ור' עקיבא מקורו בספרא בהר ע"ה ובגמ' בבא מציעא כ"ב בסנוי גירסא.

1. מה רצה הרמב"ן ליטב באמרו בתחילת דבריו "סיחיה עמך".
2. סיכ לבד בד פטורי דרס דבריו מן ההוראה המדויקת של "עמך" - בסוה לך.

(מלבים: אילת הסחר תקע"ט: מלת אתו, עמן מסותפים, כמה סמורים-המבא דבר אחר על דבר הסני, נסח הבדל דק כיניהם, סמלת "עמן" מורה הסויון והצרוף ומלת "אתו" מסתתף גם עם מלת "את" סמורה על הפעול, ומורה סתאחר פועל על האחר ותסני נפעל ממנו או ספל אליו.)
וע' גליון בלק, תס"ו!;

הסבר איטוא מה רמז מצא ר' עקיבא במסוקנו לדרס ממנו יחייך קודמים לחיי חברך?

3. מצא עוד "עמך" במסותנו הנדרס בסמא "בסוה לך" (ודרס זה אף הוא מובא ברמב"ן!)
4. כמה חורגים גם בן פטורי וגם ר' ע' ממסורת פסוקנו בדרסותיהם?
5. מה רצה הרמב"ן ליטב בדבריו המסומנים בקו?
6. מה כינו לבין דברי רבותינו "אהדר ליה" בפירוש פסוקנו וביסוב הקסי הנ"ל?
7. לפני הרמב"ן היתה כנראה גירסא אחרת בק"א. הסבר כמה סונה אונקלוס - לפי גירסא זו - מסוקנו הרגיל ומה אלצו לפרס כך?

ד. ל"ו את כספך לא תהן לו בנסך
העמק דבר: לפי הפסס קאי על הלוא, סגם הוא מוזהר, סלא יתן כספו בשפיל נסך ואכלו בסביל מרבית.

1. הסבר, כמה סוסה בעל העמק דבר כאן מן הפרוס הרגיל.
2. מה אלצו לססות מן הפירוס הרגיל - מהו הקסי סיטב ע"י כך?
3. כיצד אסטר להוכיח סאין פרוסו מסוסו סל מקרא?

ה. סאלית בראב"ע

1. ל"ה ד"ה וחי עמך: כמו יחיה.
 2. ל"ו 4 נסך ותרבית: תי"ו תרבית נוסף כמו "תרמית", והוא מגזרת "רב", רק הוא מהפעלים סלמ"ד סלתם נח נעלם כמו (תהל' קל"ס) "תכלית סנאה סנאיתם"; ואח"כ פורס הנסך והתרבית; גם מ"ס מרבית נוסף כמו (ויקרא כ"ו א) "גאבן מסכית".
 3. ל"ה ד"ה ומטה ידו: מגזרת (תהל' קי"ב) "לא ימוס" והמ"ס סרס, וכמוהו (תהל' ז"ד) "אם אמרתי מטה רגלי".
- (א) הסבר את המלים המסומנות בקו.
(2) א. מה הוא הקסי סרצה ליטב נוסף על ההסבר הלסוני למסקלם סל "תרבית" "מרבית"?
- (א) למה לו לומר זאת, וכי יס אפסרות להבין מלה זו בפרוס אחר?
- (ב) למה לא הסתפק בהבאת הפ' מהלים קי"ס, ולמה הביא ראיה מספוק סני, מהלים ז"ד?

הסאלות המסומנות x קסות והמסומנות xx קסות ביותר. ענה לפי יכלתך והבנתך.
מסובס יס לסלוח לנחמה ליבוביץ, המסדרות הציונית העולמית המחלקה לחנוך ותרבות תורניים, בגולא, ירוסלים, ד. א. 92.